

Сергєєва Оксана Володимирівна
канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри
германської філології та перекладознавства
Хмельницький національний університет, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПІДГОТОВЦІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ

Сучасна система професійної підготовки перекладачів у закладах вищої освіти передбачає комплексний розвиток мовної, перекладацької, цифрової та комунікативної компетентностей. Водночас ефективність оволодіння іноземною мовою значною мірою залежить не лише від методики викладання, а й від психологічних особливостей студентів. У цьому контексті особливого значення набуває проблема психологічних бар'єрів, які можуть суттєво ускладнювати процес формування іншомовної професійної компетентності майбутніх перекладачів.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що в умовах глобалізації та зростання вимог до якості перекладацьких послуг підвищується роль іншомовної комунікативної готовності фахівців. Однак на практиці студенти часто стикаються з емоційними та когнітивними труднощами, які знижують їхню мотивацію та ефективність навчання. До таких чинників належать мовна тривожність, страх помилки, невпевненість у власних знаннях та психологічний дискомфорт під час мовленнєвої діяльності [1; 4].

Проблема психологічних бар'єрів у процесі вивчення іноземних мов є предметом дослідження як українських, так і зарубіжних науковців. Зокрема, вагомий внесок у розроблення психолінгвістичних та методичних аспектів іншомовного навчання зробили Н. Бориско, Л. Мацько, О. Тарнопольський, С. Ніколаєва, В. Карабан, Л. Черноватий. У зарубіжній науці цю проблематику досліджували З. Дьорней (Z. Dörnyei), Е. Хорвітц (E. Horwitz), Р. Гарднер (R. Gardner), які розглядали феномен мовної тривожності, мотивації та психологічних факторів успішного оволодіння іноземною мовою.

Мета роботи полягає у визначенні основних психологічних бар'єрів при вивченні іноземних мов студентами перекладацьких спеціальностей та окресленні педагогічних засобів їх подолання у процесі професійної підготовки.

Виявлено, що у сучасній психолінгвістиці та методиці навчання іноземних мов психологічні бар'єри розглядаються як сукупність внутрішніх факторів, що перешкоджають ефективному засвоєнню мовного матеріалу та

розвитку мовленнєвих навичок. Дослідники наголошують, що емоційний стан студента безпосередньо впливає на якість іншомовної комунікації та рівень засвоєння навчального матеріалу [3].

Українські науковці підкреслюють, що процес формування іншомовної компетентності є нерозривно пов'язаним із розвитком професійного мислення та мотиваційної сфери студентів. Зокрема, важливу роль відіграє створення позитивного навчального середовища, яке знижує рівень тривожності та сприяє активній мовленнєвій практиці [2].

У процесі навчання студентів перекладацьких спеціальностей можна виокремити кілька основних груп психологічних бар'єрів.

1. Емоційні бар'єри. До цієї групи належать страх помилки, мовна тривожність та невпевненість у власних мовленнєвих здібностях. Мовна тривожність є одним із найпоширеніших факторів, що знижує активність студентів під час усного мовлення та перекладацьких вправ [4]. Вона проявляється у напруженні, уникненні відповідей та зниженні мотивації до участі в комунікації.

2. Когнітивні бар'єри. Ці бар'єри пов'язані з труднощами обробки інформації іноземною мовою, недостатнім рівнем мовної автоматизації та перевантаженням робочої пам'яті. Вони особливо проявляються під час виконання усного перекладу, коли студент має швидко аналізувати та трансформувати мовний матеріал [5].

3. Комунікативні бар'єри. Вони проявляються у страху публічного виступу, уникненні мовленнєвої практики та недостатньому розвитку інтерактивних навичок. Такі бар'єри часто є наслідком недостатньої мовної практики та обмеженого досвіду реального спілкування іноземною мовою.

У підготовці перекладачів психологічні бар'єри мають особливе значення, оскільки професійна діяльність перекладача передбачає постійну роботу в умовах стресу, швидкого прийняття рішень та високої відповідальності за точність переданої інформації.

На думку дослідників, ефективність подолання психологічних бар'єрів значною мірою залежить від організації навчального процесу та ролі викладача як фасилітатора навчальної діяльності [2]. Важливим є створення умов, наближених до реальної перекладацької практики, що дозволяє студентам поступово адаптуватися до професійних викликів.

Виявлено, що подолання психологічних труднощів у процесі вивчення іноземних мов можливе за умови комплексного підходу, який включає педагогічні, методичні та психологічні засоби. Одним із ефективних підходів є створення позитивного емоційного клімату в навчальній групі, що знижує

рівень тривожності та підвищує впевненість студентів. Також важливу роль відіграють інтерактивні методи навчання, зокрема рольові ігри, симуляції перекладацьких ситуацій та проектна діяльність, які сприяють активному залученню студентів у мовленнєву практику [1].

Окрему увагу слід приділяти використанню цифрових технологій, які дозволяють студентам практикувати іноземну мову в безпечному середовищі та поступово долати страх помилки. Онлайн-платформи, САТ-інструменти та мовні тренажери сприяють розвитку впевненості та автономності у навчанні [5].

Висновки. Отже, психологічні бар'єри є одним із ключових факторів, що впливають на ефективність вивчення іноземних мов у процесі підготовки перекладачів. Найбільш поширеними є емоційні, когнітивні та комунікативні бар'єри, які взаємопов'язані та взаємно підсилюють один одного. Їх подолання потребує комплексного підходу, що включає створення сприятливого освітнього середовища, використання інтерактивних методів навчання та впровадження сучасних цифрових технологій.

Формування позитивної мотивації та зниження рівня мовної тривожності сприяє підвищенню якості іншомовної підготовки майбутніх перекладачів і забезпечує їхню готовність до професійної діяльності в умовах реального перекладацького середовища.

Список використаних джерел:

1. Бориско Н. Ф. Психологія навчання іноземних мов у вищій школі. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2022.
2. Ніколаєва С. Ю. Методика навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2021.
3. Сергєєва О. В. Психологічні основи професійної підготовки майбутніх перекладачів : навч.-метод. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2021.
4. Horwitz E. K., Horwitz M. B., Cope J. Foreign Language Classroom Anxiety. The Modern Language Journal, 2022.
5. Bandura A. Self-efficacy: The Exercise of Control. New York : Freeman, 2021.